

Hogy törhetett be az ablak?

Hadd illusztráljam egy rövid példával az eddig elmondottakat. Tegyük fel, hogy egy éjszaka során betörnek egy fizikatanár lakásának az ablaka. Reggel, ébredés után a tanár („szakmai ártalomként”) fizikai magyarázatot keres az eseményre. Talán elvetemedett a fakeret, esetleg hirtelen hőmérsékletkülönbség érte az üveget, vagy egy enyhe földrengés miatt repedt meg. A tanár felesége óvatosan megjegyzi, hogy az is lehet, hogy valaki – talán egy diák – bedobta, vagy egy eszközzel betörte az ablakot. A fizikatanár tiltakozhat, és elutasíthatja ezt a magyarázatot, mivel nem csupán a fizika törvényeinek működésére hivatkozik, hanem egy cselekvő személyt feltételez. Azonban tiltakozása ellenére nyugodtan lehetséges, hogy az ablakot valóban egy élő ember törte be.

Sok tudós igyekszik kisajátítani a „tudomány” fogalmát az általa előnyben részesített módszertani materialista szemlélet számára. Ezt követően kijelentik, hogy a keletkezéskérdésekre is csak a „tudományos” (vagyis materialista) válaszok fogadhatók el „igaz magyarázatként”. E kutatók viselkedése azonban semmiben sem különbözik a diákok csínytettenek lehetőségét tagadó fizikatanár makacosságától.

„Ha a természettudomány jelenlegi módszereit bizonyos területeken valóban nem lehet alkalmazni, akkor a természettudományok e területekre való kiterjesztése óhatatlanul redukcióval jár, a valóság adott szegmensének eltorzításával és beszűkítésével, beleygömszölésével egy alkalmatlan fogalmi ketreche.”¹⁴⁵

Ha valaki kötelező alapelvnek tekinti a módszertani materializmust a tudományos igazságok megismerése során, akkor az értelmes tervezés elmélete valóban túllép az ő tudományfogalmán. Azonban soha egyetlen tudós sem bizonyította (csak előfeltételezés-ként *elhitte*), hogy valóban mindent meg lehet magyarázni az anyag önműködésével. A módszertani materializmus (az evolucionizmus-hoz hasonlóan) csak egy hit, így ha valaki a tudomány nevében ezt mindenkire rá akarja erőltetni, az meglehetősen diktatórikus ideológiai követeléssel lép fel.

A tudomány nem bizonyította, hanem csak feltételezi, hogy mindent meg lehet magyarázni az anyag önműködésével.

Ha az eredetkérdések tekintetében nem tekintjük kötelező érvényűnek a módszertani materializmust (minthogy ez nem is indokolt), akkor az intelligens tervezés elmélete éppen annyira megfelel a tudományos elméletekre vonatkozó követelményeknek, mint az evolúcióelmélet. A kettő ugyanis csak *filozófiai alapjaiban* különbözik egymástól. Az evolúcióelmélet azon az ideológiai előtételezen alapszik, hogy az élőlények eredetének kérdésére kizárólag világunk összetevőinek tulajdonságaival és kölcsönhatásaival szabad megkísérelnünk választ adni. Az értelmes tervezettség elmélete viszont azt mondja, hogy mivel az összetett biológiai rendszerek megjelenését nem sikerült levezetni az anyag törvényeinek működéséből – és mivel az élő szervezetek olyan típusú komplexitást mutatnak, aminek magyarázatára tapasztalataink szerint a tudatos befolyás a legnyilvánvalóbb lehetőség –, így teljesen ésszerű az a felvetés, hogy a fajok formáit egy különleges képességű elme működése hozta létre. Semmilyen ésszerű indok nincs arra, hogy az „értelem nélküli eredet” elgondolását előnyben részesítsük az ellentétes hozzáállással szemben.

Észlelhető-e a tervezettség?

A tudomány nem utasíthatja el önkényesen az intelligens okok feltételezését a biológiában, hiszen számtalan más tudományterületen számol a közvetlenül nem látható, ám mégis létező tudatos cselekvők létezésével. Például a törvényszéki orvosok szintén megfigyeléseik alapján ítélik meg, hogy valakinek a sérülését vagy halálát véletlenszerű, avagy tudatos behatás okozta. Amikor a régészek festett edényeket találnak a föld mélyén, akkor arra a következtetésre jutnak, hogy

értelmes lények hozták ezeket létre, bár őket magukat nem látják. Ha pedig szabályos alakú, esetleg szerszámnak is alkalmas köveket találnak, akkor precíz szempontok alapján mérlegelik, hogy milyen változásokat hozhattak létre a köveken a természeti erők, és melyek utalnak biztosan emberi beavatkozásra.

A tudományos gondolkodásmódtól tehát egyáltalán nem idegen, hogy egy objektumot az alapján vizsgáljon, hogy magán hordja a tervezés jeleit, avagy nem. Ilyen „mögöttes értelmet” kutató vizsgálatokra számtalan tudományágban találunk példákat.¹⁴⁶ Az a lehe-

tőség, hogy egy értelem tevékenysége hatással van az anyag elrendezésére, teljesen összhangban áll a tapasztalatainkkal és a tudományos gondolkodásmóddal.

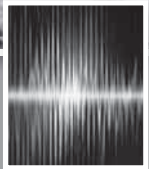
Az anyagot bizonyos formába rendező, feltételezett értelem nem csak emberi szintű lehet. A SETI tudományos kutatóprogram keretében például rádióteleszkópok fülelik a kozmoszt, hogy érkeznek-e hozzánk olyan felismerhető mintázatot, *tervezettséget* mutató rádióhullámok, amelyek távoli, földön kívüli civilizációk jelenlétéről árulkodnak.

A különféle tudományágak kutatói tehát sok területen határoznak meg szempontokat annak érdekében, hogy meg tudják különböztetni egymástól a tervezés nyomait viselő jelenségeket a tervezetlenektől. Az élő szervezetek tervezettségének mérlegelése semmivel nem tudománytalanabb eljárás, mint a hasonló kérdések más kutatási területeken történő vizsgálata. Az intelligens tervezést támogató tudósok szerint biológiai vonatkozásban is fel lehet tenni a kérdést, és vizsgálat tárgyává kell tenni, hogy az anatómiai és molekuláris rendszerek vajon tervezettek-e. A materialista evolúcióelmélet hívei tudománytalannak kiáltják ki emiatt az intelligens tervezés gondolatát, elfeledkezve arról, hogy a tudomány más területeken már ma is végzi az értemmel rendelkező cselekvők utáni kutatást. A kritikusok véleménye tehát nem csak a tudomány szűk látókörű definícióján alapszik, hanem el akarja utasítani a tudományos módszerek használatát a világ egyik megismerésre váró, fontos területén. Ez a hozzáállás nem segíti, hanem akadályozza a tudományos ismeretek gyarapodását.

Még a biológia tudományának történetében is találunk rá példát, hogy elismert tudósok nem emberi akarat közreműködését sejtették a földi élet megjelenésének hátterében. A DNS-molekula kettős spirálszerkezetét 1953-ban Francis Crick fedezte fel James D. Watsonnal közösen (1962-ben Nobel-díjat kaptak ezért). Crick olyannyira csodálatosnak találta e nukleinsav és a sejt egészének összetett felépítését, hogy meg volt győződve róla, hogy a DNS nem jöhetett létre véletlenszerű földi folyamatok révén. Így kidolgozta a pánspermia elméletét,¹⁴⁷ amely szerint a DNS-molekula a világűr távoli részéről juthatott el hozzánk

Watson és Crick
1953-ban és
1993-ban. A DNS
eredete még
mindig rejtély

Az intelligens tervezés elmélete nem állítja, hogy a tervező értelem mindenképpen természetfölötti.

véletlenül, vagy pedig más bolygók *intelligens lényei* az űrben utazva hozták el a Földre.¹⁴⁸

Az ID tudományos elmélete szintén nem állítja, hogy a tervező értelem mindenképpen természetfölötti, sőt, nem is foglalkozik ezzel a kérdéssel. A sejtekben található molekuláris szerkezetek összetettsége erősen valószínűsíti egy felsőbb értelem létét, amely kigondolta ezt a „nanotechnológiát”. Határozottan fennáll tehát az a lehetőség, hogy az élőlények biokémiai és anatómiai felépítése egy tervező tudat működésének köszönhető. Ennek ellenére pusztán e szerkezetek összetettsége láttán semmit nem tudunk mondani arról, hogy az ezeket létrehozó értelem az univerzumon *bé-lül* vagy azon *túl* létezik. A tudomány sohasem lesz képes választ adni erre a kérdésre, és ez nem is feladata. De nem zárhatja ki a tervezettség lehetőségét pusztán azért, mert a tervező intelligencia esetleg túl van az anyagon.

Vélemény az ellenvéleményekről

Vitapartnerem hat cikket választott ki annak illusztrálására, hogy a biológusközösség ma már (kénytelen-kelletlen) komolyan veszi a kihívást:

1. Intelligent Design Rears Its Head. [Felütötte fejét az intelligens tervezés.] *The Economist*, 2005. 07. 28.
2. Richard Dawkins – Jerry Coyne: One Side Can Be Wrong. [Az egyik oldal tévedhet.] *The Guardian*, 2005. 09. 01.
3. Jerry Coyne: The Faith That Dare Not Speak Its Name. [A hit, amely nem meri megmondani a nevét.] *The New Republic*, 2005. 08. 11.
4. Verlyn Klippenborg: Grasping the Depth of Time. [Megragadva az idő mélységét.] *International Herald Tribune*, 2005. 08. 25.
5. Daniel C. Denett: Show Me the Science. [Mutasd meg nekem a tudományt.] *The New York Times*, 2005. 08. 28.
6. Claudia Wallis: The Evolution Wars. [Az evolúció háború.] *Time*, 2005. 08. 15.

A hivatkozott írások többnyire az ID ellenzői által írt, napi- és hetilapokban megjelent publicisztikák, amelyek V. M. szerint a tervezéselmélet „tudománytalanságát” és „hiányosságait” tárják fel. Ha azonban valaki figyelmesen elolvassa a cikkeket, akkor azok sokkal inkább szerzőik filozófiai alap-

Az ajánlott cikkek sokkal inkább szerzőik filozófiai alapállásáról árulkodnak, mint az intelligens tervezés elméletének tudományos státusáról.

